

خبري خپرونه

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ کولو راپور: سريلانکا په سهيلي آسيا کې د سوداګريزو اصلاحاتو مخکښ دی او هندوستان سوداګرۍ ته چټکتيا وربخښي

واشنگتن ډی سی (د ۲۰۰۸ کال د سپټمبر لسمه): سر کال په سهيلي آسيا کې مقرراتي اصلاحاتو ادامه درلودلې ده. دا مطلب د «۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ راپور» څخه لاسته راغلی دی. دا راپور د هغه کلنيو راپورونو د سلسلې شپږم راپور دی چې نړيوال مالي شرکت او نړيوال بانک له خوا خپور شوی دی او پکښې د هغه اصلاحاتو يادونه شوې ده چې د سيمې په څلور هېوادونو يعنې په بنگله دېش، بوتان، هندوستان او سريلانکا کې پر سوداګرۍ د مقرراتي فشار د کمښت لامل شوي دي.

سريلانکا چې د مقرراتي اصلاحاتو په ډګر کې د سيمې مخکښ هېواد دی، د کريډټ (پورونو) لاسته راوړنه يې د پور ورکونکو د قانوني حقونو د ملاتړ او د کريډټ اړونده معلوماتو د شتون د ښه والي له لارې آسانه کړې ده. بنگله دېش هغه وخت چې د ملکيتونو د ثبت لپاره پکار دی کابو نيم کړی دی او د تشبثاتو د پيل پروسه يې ساده کړې ده. بوتان د محکمو له لارې د قراردادونو تنفيذ آسانه کړی دی.

هندوستان د وارداتو او صادراتو د پروسو آسانتياوو ته ادامه ورکړې ده. په هغه ځانګړي فرعي راپور کې چې د نوموړي هېواد د سوداګرۍ په هکله خپريږي، به هغه وخت او لګښتونه وليکل شي چې د هندوستان په ۱۶ ښارونو او ايالتونو کې د دولت د مقرر د سرته رسولو لپاره پکار دي. موخه يې داده چې ښارونه وهڅول شي ترڅو هغه بدلونونه رامنځ ته کړي چې په ملي او نړيواله کچه د هغوی د رقابت وړتيا ښه کړي او لازيات تشبثات را جلب کړي.

د روان کال په موده کې هيڅ اصلاحات د پاکستان په هېواد کې ندي ثبت شوي خو دولت يې د سوداګرۍ يوه مطالعه پيل کړې ترڅو په ۱۲ ښارونو کې سوداګريزې مقرري وڅيړي. موخه يې په سيمه ايزه کچه د ښو کړنلارو د شريکولو مساعدول او د دولت د بيلابيلو پورونو تر منځ د همکاري هڅونه ده.

«د سهيلي آسيا هېوادونه په زياتېدونکې کچه سره د سوداګرۍ د مساعدونکو اصلاحاتو آډناګانو ته ژمن دي.» دا مطلب ساين هرټولډ، چې ددې راپور د ليکونکو څخه دی، ياد کړه او زياته يې کړه چې «همدارنگه دوی د نورو اقتصادي نظامونو څخه چې مقرراتي اصلاحات يې سرته رسولي او ښې سيمه ايزې کړنلارې يې د معيار په توګه پلي کړې دي، الهام اخلي.»

د سوداګرۍ د اجرا راپور اقتصادي سيستمونه د سوداګريزو مقرر د لسو شاخصونو له مخې په درجو ویشي چې په هغې کې د تشبثاتو د پيل او فعاليت، د سرحدونو څخه بهر سوداګرۍ، د ماليو د ورکړې او د تشبثاتو د ختميدو په هکله د دولت د غوښتنو د سرته رسولو لپاره لارم وخت او لګښتونه ثبتيږي او څرک يې لګيږي. په دې درجو کې، ځينې ډګرونه لکه د لوی اقتصاد پاليسي، د بنسټيزه جوړښتونو کيفيت، د پيسو بې ثباتي، د پانګه اچوونکو انګېرنې او يا د جرمونو کچه په پام کې نه نيول کيږي.

د سیمو په منځ کې، ختیځه اروپا او مرکزي آسیا د پنځم پرله پسې کال لپاره د سوداگریزو اصلاحاتو په ډگر کې مخکښ دي چې ددې سیمو د ۹۰ سلمې څخه زیاتو هېوادونو پرمختګونه کړي دي. ختیځه آسیا او د پاسفیک سیمه ورپسې دي چې په دې ډله کې د چین هېواد د کرډټ آسانتیاوو، د مالیو د ورکړې او قرار دادونو د تنفیذ د آسانتیاوو له کبله په لمړي مقام کې واقع دی. منځنی ختیځ او شمالي افریقا دواړه په دوهمه مرتبه کې واقع دي. هغه لس اقتصادي نظامونه چې د سوداگریزو اصلاحاتو له اړخه وړاندې دي، دادي: آذربایجان، البانیا، قرغزستان، بلاروس، سنګال، برکینا فاسو، بوتسوانا، کولمبیا، د ډومینیکا جمهوریت او مصر.

سنګاپور د دریم پرله پسې کال لپاره د سوداگریزو مقررو د عمومي آسانتیا په ډگر کې د نړۍ په کچه لمړی مقام لري چې ورپسې نوی زیلانډ او په دریم مقام کې د امریکې متحده ایالتونه واقع دي.

«اقتصادي نظامونه داسې قواعدو ته اړتیا لري چې په آسانتیا سره د گټې اخستلو وړ او ټولو گټه اخستونکو ته د لاس رسې وړ وي. که نه نو تشبثات به په یوه بې نظمه او نا رسمي اقتصاد کې بند پاته شي چې په هغې کې بسپنو ته لاس رسې لږ او ټیټ شمېر کارکوونکي په کار گمارل کېږي او کار کوونکي د کار د قانون د ملاتړ څخه برخمن نه وي.» دا مطلب مایکل کلین چې د مالي او خصوصي سکتور د پراختیا په ډگرونو کې د نړیوال بانک/نړیوالې مالي مؤسسې مرستیال دی یاد کړ او زیاته یې کړه چې «د سوداګرۍ د اجرا راپور د بنو اصولو د هڅونې لامل ګرځي او ښه اصول د واسطو او وسیلو په پرتله د سالمې سوداګرۍ لپاره یو ښه بنسټ جوړوي.»

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ کولو راپور د نړۍ ۱۸۱ اقتصادي نظامونه د تجارت د آسانتیاوو په کچه سره پرتله کوي. هغه ۲۵ هېواده چې په عمومي توګه لوړ مقام لري، په ترتیب سره عبارت دي له: سنګاپور، نوی زیلانډ، د امریکې متحده ایالات، هانګ کانګ (چین)، ډنمارک، لویه بریتانیا، آیرلنډ، کاناډا، آسټرالیا، ناروې، آیسلنډ، جاپان، تایلنډ، فنلنډ، جورجیا، سعودي عربستان، سویډن، بحرین، بلجیم، مالیزیا، سویس، ایستونیا، کوریا، موریتيوس، او آلمان.

د سوداګرۍ د راپور پروژې په ټوله نړۍ کې د هغه تر ۶۷۰۰ څخه زیات سیمه ایزو کارپوهانو (یعنې سوداګریز مشاوران، حقوق پوهانو، محاسبینو، دولتي کارکوونکو او مهمو اکادمیکو کسانو) په هڅو سره لیکل کېږي چې په میتودیکه توګه ددې راپور په لیکنه کې مرسته کوي او بیایې گوري. داټا، میتودولوژی او د ونډه اخستونکو نومونه په عامه توګه د لاندې انټرنټي آدرس څخه لاس ته راتلای شي: www.doingbusiness.org

د ۲۰۰۹ کال د تجارت د کولو د راپور په هکله د زیاتو معلوماتو لپاره په لاندې توګه اړیکه ټینګه کړی: **واشنګټن دی سی:**

ماریا الکساندرا هیناو

تیلیفون: 1 (202) 458-8789

ایمیل: mvelezhenao@ifc.org

ریبیکا اونګ

تیلیفون: 1 (202) 458-0434

ایمیل: rong@worldbank.org

سهیلی آسیا:

میناکشی سیت 11-4111-1058 (91)

ایمیل: mseth@ifc.org

په سهيلي آسيا کې د اصلاحاتو لنډيز

په افغانستان کې، عمده اصلاحات ندي ثبت شوي.

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو دوه شپېتم

بنګه د پش د بنارواليو د ملکیتونو د ثبت په دفترانو کې د اصلاحاتو په پلي کولو سره هغه وخت چې د ملکیتونو د ثبت لپاره پکار وو نیمایي کچې یعنی د ۴۲۵ ورځو څخه ۲۴۵ ورځو ته راټیټ کړي. همدارنګه د تشبثاتو د فعالیت پیل هوسا شوی دی. بنګله د پش د شرکتونو د ثبت لپاره د حقوقپوهانو ونډه اخستنه اختیاري ګرځولې ده. دا کار ددې لامل شو چې یوه پروسه ختمه شي او لګښتونه د سلو ډالرو په اندازه لږ شي.

د اصلاحاتو ډګرونه: د تشبثاتو د فعالیت پیل او د ملکیتونو ثبت

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو لسم

بوتان د ځمکو د کمسیون په جوړولو سره چې موخه یې د ملکیتونو د لېږدولو د اړونده قضیو حلونه ده، د قرار دادونو (ترونو) د تنفیذ آسانه کړي. له هغه ځایه چې زیات شمېر د ځمکو قضیې به محکمو ته راجع کېدې نو ددې نوي کمسیون په جوړېدو سره د ټولو قضیو په سلو کې د پرش اوس د ولسوالۍ (لمړنیو) محکمو ته نه راجع کېږي. په پایله کې هغه ټول وخت چې د محکمو له لارې د قرار دادونو د تنفیذ لپاره پکار دی د ۲۷۵ ورځو څخه ۲۲۵ ورځو ته راټیټ شو.

د اصلاحاتو ډګر: د قرار دادونو تنفیذ

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو څلور ویشتم

هندوستان د اطلاعاتو د الکترونیکې راکړې ورکړې سیستم پلي کړ چې د هغې په واسطه د توکو صادرونکي کولای شي سندونه د انټرنټ له لارې ګمرکونو ته وړاندې کړي. دا سیستم همدا راز ګمرکونه ددې جوګه ګرځوي چې د صادراتو سندونه په اتوماته توګه وڅېړي او ګمرکي تصفیه نوره هم اغېزمنه شي. دا نوی سیستم هغه وخت چې د صادراتو لپاره پکار وو، د یوې ورځې په اندازه کموي.

د اصلاحاتو ډګر: د سرحدونو څخه بهر سوداګري

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو دوه ویشتم

په مالديف کې، عمده اصلاحات ندي ثبت شوي.

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: نهه شپېتم

په نیپال کې، عمده اصلاحات ندي ثبت شوي.

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو يو ویشتم

په پاکستان کې، عمده اصلاحات ندي ثبت شوي.

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: اوه اويايم

سريلانكا چې د سيمه ايزو اصلاحاتو مخکښ دی، د شرکتونو د نوي قانون په تنفيذ سره يې د پور ورکونکو قانوني حقونه پياوړي کړل. کله چې يو شرکت تصفيه شي نو د تضمين لرونکو پور ورکونکو کسانو طلبات به نه کنگل کيږي او نوموړي کسان اوس د تصفيې پر مهال حق لري ترڅو رهن شوي توکي (تضمين) په خپل لاس کې واخلي او يا يې د محکمې له لارې ترلاسه کړي او يا دا چې د تصفيې مدير وټاکي. همدارنگه د سريلانکا هېواد انټرنټ ته د کريدټ د معلوماتو د آنلاین لېږد سيستم پلي کړ. اوس د کريدت د معلوماتو بيرو کولای شي د ټولو هغه پورونو اړوند معلومات راغونډ کړي چې د هغې غړو ورکړي دي. هغه ټيټ حد چې د پورونو د ثبت لپاره ټاکل شوی وو اوس له منځه تللی دی او اطلاعات د اوږدې مودې لپاره ساتل کېدای شي.

د اصلاحاتو ډگر: کريدټ لاسته راوړل

د ۲۰۰۹ کال د سوداګرۍ د راپور پر بنسټ درجه: يو سلو و دوهم